

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 16. aprila 2013*

„Prosto gibanje delavcev — Člen 45 PDEU — Družba, ustanovljena na nizozemskem jezikovnem območju Kraljevine Belgije — Obveznost sestaviti pogodbe o zaposlitvi v nizozemščini — Pogodba o zaposlitvi s čezmejnimi elementi — Omejitev — Neobstoje sorazmernosti“

V zadevi C-202/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo arbeidsrechtbank te Antwerpen (Belgija) z odločbo z dne 18. januarja 2011, ki je prispela na Sodišče 28. aprila 2011, v postopku

Anton Las

proti

PSA Antwerp NV,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, K. Lenaerts, podpredsednik, A. Tizzano, L. Bay Larsen, T. von Danwitz in J. Malenovský, predsedniki senatov, U. Løhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev, sodniki, C. Toader, sodnica, in D. Šváby (poročevalec), sodnik,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 17. aprila 2012,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A. Lasa C. Delporte, odvetnik,
- za PSA Antwerp NV C. Engels in M. Holvoet, odvetnika,
- za belgijsko vlado M. Jacobs in C. Pochet, agentki, skupaj z J. Stuyckom, odvetnikom,
- za grško vlado S. Vodina in G. Karipsiades, agenta,
- za Evropsko komisijo M. van Beek in G. Rozet, agenta,
- za Nadzorni organ EFTA X. Lewis, M. Moustakali in F. Simonetti, agenti,

* Jezik postopka: nizozemščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 12. julija 2012

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 45 PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. Lasom in njegovim nekdanjim delodajalcem družbo PSA Antwerp NV (v nadaljevanju: PSA Antwerp) zaradi odpravnin, ki jih je slednja izplačala zaradi odpovedi njegovega delovnega razmerja.

Pravni okvir

Belgijsko pravo

- 3 Člen 4 ustave določa:

„Belgija ima štiri jezikovna območja: francosko jezikovno območje, nizozemsko jezikovno območje, dvojezično območje Bruselj – glavno mesto in nemško jezikovno območje.

Vsaka občina Kraljevine sodi v eno od teh jezikovnih območij.

[...]“

- 4 Dekret Flamske skupnosti z dne 19. julija 1973 o ureditvi uporabe jezikov za socialne stike med delodajalci in delavci ter za akte in dokumente podjetij, predpisane z zakoni in uredbami (*Belgisch Staatsblad* z dne 6. septembra 1973; v nadaljevanju: dekret o uporabi jezikov) je bil sprejet na podlagi člena 129(1), točka 3, belgijske ustave, v skladu s katerim „[p]arlamenta Francoske in Flamske skupnosti brez zveznega zakonodajalca, vsak v okviru svoje pristojnosti, z dekretom sprejmeta predpise za uporabo jezikov pri: [...] socialnih stikih med delodajalci in njihovimi zaposlenimi ter aktih in dokumentih podjetij, predpisanih z zakoni in uredbami.“

- 5 Člen 1 tega dekreta določa:

„Ta dekret se uporablja za fizične in pravne osebe, ki imajo sedež poslovanja na nizozemskem jezikovnem območju. Z njim je urejena uporaba jezikov na področju socialnih stikov med delodajalci in delavci ter pri zakonsko predpisanih aktih in dokumentih podjetij.

[...]“

- 6 Člen 2 tega dekreta določa, da je „[j]ezik, ki ga je treba uporabljati za socialne stike med delodajalci in delavci ter za zakonsko predpisane akte in dokumente podjetij, [...] nizozemščina“.

- 7 Člen 5 istega dekreta določa:

„Vsi zakonsko določeni akti in dokumenti delodajalca ter vsi dokumenti, namenjeni zaposlenim, se sestavijo v nizozemščini.

Če je to upravičeno glede na kadrovsko sestavo in na podlagi soglasne zahteve delavskih predstavnikov v svetu podjetja, ali če tega ni, na soglasno zahtevo sindikalnega zastopstva, ali če ni ne enega ne drugega, na zahtevo predstavnika reprezentativne sindikalne organizacije, mora delodajalec obvestilom, sporočilom, aktom, potrdilom in obrazcem, namenjenim zaposlenim, priložiti prevod v enega ali več jezikov.

[...]“

- 8 Člen 10 dekreta o uporabi jezikov določa:

„Dokumentacija ali akti, v zvezi s katerimi se ne upoštevajo določbe tega dekreta, so nični. Ničnost po uradni dolžnosti ugotovi sodišče.

[...]

Ugotovitev ničnosti ne sme škodovati delavcu in posegati v pravice tretjih oseb. Delodajalec je odgovoren za škodo, ki je bila z njegovimi dokumenti ali akti, ki so bili ugotovljeni za nične, povzročena delavcu ali tretjim osebam.

[...]“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 9 A. Las, nizozemski državljan s stalnim prebivališčem na Nizozemskem, se je na podlagi „Letter of Employment“ z dne 10. julija 2004, ki je bilo sestavljeno v angleščini (v nadaljevanju: pogodba o zaposlitvi), kot „Chief Financial Officer“ za nedoločen čas zaposlil pri družbi PSA Antwerp s sedežem v Antwerpnu (Belgija), ki je del multinacionalnega koncerna, ki upravlja pristaniške terminale in ima sedež v Singapurju. Pogodba o zaposlitvi je določala, da A. Las delo opravlja v Belgiji, čeprav je nekaj dela opravil na Nizozemskem.
- 10 Z dopisom z dne 7. septembra 2009, ki je bil sestavljen v angleščini, je bila A. Lasu pogodba o zaposlitvi odpovedana s takojšnjim učinkom. Družba PSA Antwerp je na podlagi člena 8 navedene pogodbe o zaposlitvi A. Lasu izplačala odpravnino zaradi odpovedi delovnega razmerja v višini treh mesečnih plač in dopolnilno odpravnino v višini šestih mesečnih plač.
- 11 Odvetnik A. Lasa je v dopisu družbi PSA Antwerp z dne 26. oktobra 2009 trdil, da pogodba o zaposlitvi in zlasti člen 8, ki je urejal odpravnino, do katere je bil upravičen A. Las zaradi odpovedi delovnega razmerja, nista bila sestavljena v nizozemščini in bi zato morala biti nična v skladu s sankcijo, določeno v členu 10 dekreta o uporabi jezikov, saj je družba PSA Antwerp podjetje, ki ima sedež poslovanja na nizozemskem jezikovnem območju Kraljevine Belgije. Zastopnik A. Lasa je iz tega sklepal, da člen 8 pogodbe o zaposlitvi ni zavezoval strank in da je bil zato A. Las upravičen od svojega nekdanjega delodajalca zahtevati večjo odpravnino.
- 12 Ker družbi PSA Antwerp in A. Lasu ni uspelo priti do dogovora glede te zahteve, se je slednji obrnil na arbeidsrechtbank te Antwerpen (delovno sodišče v Antwerpnu), da bi slednje sodišče samo določilo višino odpravnin, do katerih je upravičen.
- 13 A. Las je v podporo svojemu zahtevku ponovno izpostavil, da je člen 8 njegove pogodbe o zaposlitvi absolutno ničen zaradi kršitve določb dekreta o uporabi jezikov. Družba PSA Antwerp trdi, da mora v obravnavani zadevi predložitveno sodišče zavrtni uporabo navedenega dekreta, ker pogodba o zaposlitvi zadeva osebo, ki izvršuje pravico do prostega gibanja delavcev. Uporaba navedenega dekreta naj bi namreč ovirala to temeljno svoboščino, česar naj ne bi bilo mogoče upravičiti z nujnimi razlogi v splošnem interesu v smislu sodne prakse Sodišča. Družba PSA Antwerp dodaja, da je treba

upoštevati pogodbo o zaposlitvi, saj je izraz volje strank, izražene v jeziku, ki je razumljiv obema, to je v angleščini, zlasti ker je direktor navedene družbe, ki je pogodbo podpisal, singapurski državljan, ki ne obvlada nizozemščine.

- 14 Poleg tega je iz predložitvene odločbe razvidno, da je arbeidsrechtbank te Antwerpen izrazilo dvome, ali razlog v splošnem interesu nujno zahteva, da se pogodba o zaposlitvi sestavi v nizozemščini tudi v čezmejnem položaju, v katerem sta se stranki – v obravnavani zadevi nizozemsko govoreči zaposleni in delodajalec, ki ne razume nizozemsko – zaradi pomembnosti prostega delovnega mesta očitno odločili, da pogodbo o zaposlitvi sestavita v jeziku, ki ga razumeta obe stranki.
- 15 V teh okoliščinah je arbeidsrechtbank te Antwerpen prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali [dekret o uporabi jezikov] krši člen [45 PDEU], ki se nanaša na prosto gibanje delavcev v Evropski uniji, ker podjetja [z nizozemskega] jezikovnega območja zavezuje, da ob zaposlitvi delavca v delovno razmerje z mednarodnim elementom vse dokumente, ki se nanašajo na delovno razmerje, sestavijo v nizozemščini, sicer so ti nični?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 16 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je člen 45 PDEU treba razlagati tako, da nasprotuje ureditvi federalne enote države članice, kakršna je v obravnavani zadevi, ki vsakega delodajalca s sedežem poslovanja na ozemlju te enote zavezuje, da pogodbe o zaposlitvi s čezmejnimi elementom sestavi izključno v uradnem jeziku te federalne enote, sicer so te pogodbe nične, kar sodišče ugotovi po uradni dolžnosti.
- 17 Uvodoma je treba poudariti, da ni sporno, da pogodba o zaposlitvi, obravnavana v zadevi v glavni stvari, sodi na področje uporabe člena 45 PDEU, saj je bila sklenjena med nizozemskim državljanom, ki prebiva na Nizozemskem, in družbo s sedežem na ozemlju Kraljevine Belgije.
- 18 Poleg tega, v nasprotju s trditvami tožeče stranke iz postopka v glavni stvari, se na člen 45 PDEU poleg delavcev lahko sklicujejo tudi njihovi delodajalci. Da bi bila pravica delavcev, da se zaposlijo ter da so zaposleni brez diskriminacije, učinkovita in uporabna, jo mora nujno dopolnjevati pravica delodajalcev, da jih zaposlijo ob upoštevanju pravil o prostem gibanju delavcev (glej v tem smislu sodbi z dne 11. januarja 2007 v zadevi ITC, C-208/05, ZOdl., str. I-181, točka 23, in z dne 13. decembra 2012 v zadevi Caves Krier Frères, C-379/11, točka 28).
- 19 Glede obstoja omejitve je treba opozoriti, da je namen vseh določb Pogodbe DEU o prostem gibanju delavcev ta, da se državljanom držav članic olajša opravljanje različnih poklicnih dejavnosti na ozemlju Unije, in da te določbe nasprotujejo ukrepom, ki bi lahko postavili v slabši položaj tiste državljanke, ki želijo opravljati gospodarsko dejavnost na ozemlju druge države članice (sodba z dne 8. novembra 2012 v zadevi Radziejewski, C-461/11, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 20 Te določbe in še zlasti člen 45 PDEU tako nasprotujejo vsakemu ukrepu, ki bi, tudi če se uporablja brez diskriminacije glede na državljanstvo, lahko oviral ali zmanjšal privlačnost izvrševanja temeljnih svoboščin, zagotovljenih s Pogodbo, s strani državljanov Unije (sodba z dne 10. marca 2011 v zadevi Casteels, C-379/09, ZOdl., str. I-1379, točka 22 in navedena sodna praksa).
- 21 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je iz spisa, predloženega Sodišču, in navedb strank na obravnavi razvidno, da je pri sestavi pogodb o zaposlitvi s čezmejnimi elementom, ki jih sklenejo delodajalci s sedežem poslovanja na nizozemskem jezikovnem območju Kraljevine Belgije, verodostojna samo nizozemščina.

- 22 Taka ureditev pa ima lahko odvrtaalni uèinek za delavce in delodajalce, ki ne razumejo nizozemsko in so iz drugih drŹav èlanice, ter zato pomeni omejitvev prostega gibanja delavcev.
- 23 Glede upravièitve take omejitve iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je mogoèe sprejeti nacionalne ukrepe, ki lahko ovirajo ali naredijo manj privlaèno izvajanje temeljnih svobošèin, ki jih zagotavlja Pogodba, pod pogojem, da zasledujejo cilje v javnem interesu, da so primerni za zagotovitev uresnièitve teh ciljev in da ne presegajo tega, kar je nujno potrebno za uresnièitev cilja, ki ga zasledujejo (glej med drugim sodbo z dne 1. aprila 2008 v zadevi *Gouvernement de la Communauté française in gouvernement wallon*, C-212/06, ZOdl., str. I-1683, toèka 55).
- 24 V zvezi s tem belgijska vlada zatrjuje, da zakonodaja, obravnavana v postopku v glavni stvari, izpolnjuje vse tri zahteve, in sicer, prviè, s promoviranjem in spodbujanjem uporabe enega od uradnih jezikov Belgije, drugiè, z zagotavljanjem varstva delavcev, tako da se jim omogoèi, da se z dokumenti o delovnem razmerju seznanijo v svojem jeziku ter da so deleŹni uèinkovitega varstva institucij, ki zastopajo delavce, in upravnih in sodnih organov, ki presoajo o teh dokumentih, in tretjiè, z zagotovitvijo uèinkovitosti pregledov in nadzora delovne inšpekcije.
- 25 Glede prvega cilja, ki ga navaja belgijska vlada, je treba spomniti, da doloèbe prava Unije ne nasprotujejo sprejetju politike, ki je usmerjena k zašèiti in spodbujanju uradnega jezika oziroma uradnih jezikov drŹave èlanice (glej v tem smislu sodbi z dne 28. novembra 1989 v zadevi *Groener*, C-379/87, Recueil, str. 3967, toèka 19, in z dne 12. maja 2011 v zadevi *Runeviè-Vardyn in Wardyn*, C-391/09, ZOdl., str. I-3787, toèka 85).
- 26 V skladu s èlenom 3(3), èrti pododstavek, PEU in èlenom 22 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah Unija namreè spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost. V skladu s èlenom 4(2) PEU Unija tudi spoštuje nacionalno identiteto svojih drŹav èlanice, katere del je varstvo uradnega jezika oziroma uradnih jezikov teh drŹav èlanice (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo *Runeviè-Vardyn in Wardyn*, toèka 86).
- 27 Posledièno cilj promoviranja in spodbujanja uporabe nizozemšèine, ki je eden od uradnih jezikov Kraljevine Belgije, pomeni legitimni interes, ki lahko naèeloma upravièi omejitvev obveznosti, ki jih doloèa èlen 45 PDEU.
- 28 Glede drugega in tretjega cilja, ki ju je navedla belgijska vlada in ki temeljita na socialnem varstvu delavcev oziroma olajšanju zadevnega upravnega nadzora, je treba navesti, da je Sodišèe Źe presodilo, da ta cilja sodita med nujne razloge v javnem interesu, ki bi lahko upravièili omejitvev temeljnih svobošèin, ki jih zagotavlja Pogodba (glej v tem smislu sodbi z dne 18. julija 2007 v zadevi *Komisija proti Nemèiji*, C-490/04, ZOdl., str. I-6095, toèki 70 in 71, in z dne 7. oktobra 2010 v zadevi *dos Santos Palhota in drugi*, C-515/08, ZOdl., str. I-9133, toèka 47 in navedena sodna praksa).
- 29 Vendar pa mora ureditev, kakršna je obravnavana v postopku v glavni stvari, za to, da izpolnjuje zahteve prava Unije, biti sorazmerna z navedenimi cilji.
- 30 V obravnavani zadevi je iz navedene ureditve razvidno, da je kršitev obveznosti, da se pogodba o zaposlitvi, sklenjena med delavcem in delodajalcem, ki ima sedeŹ poslovanja na nizozemskem jezikovnem obmoèju Kraljevine Belgije, sankcionirana z niènostjo te pogodbe, ki jo po uradni dolŹnosti ugotovi sodišèe, taka ugotovitev niènosti pa ne škoduje delavcu in ne posega v pravice tretjih oseb.
- 31 Vendar stranke pogodbe o zaposlitvi s èezmejnim elementom ne obvladajo nujno uradnega jezika zadevne drŹave èlanice. V takem primeru je za dosego svobodnega in informiranega soglasja med strankama potrebno, da imajo te moŹnost svojo pogodbo sestaviti v jeziku, ki ni uradni jezik te drŹave èlanice.

- 32 Poleg tega bi ureditev države članice, ki bi ne le zahtevala uporabo uradnega jezika te države članice za pogodbe o zaposlitvi s čezmejnimi elementom, ampak bi med drugim omogočala sestavo verodostojne različice takih pogodb tudi v jeziku, ki ga razumejo vse zadevne stranke, bila manj škodljiva za svobodo gibanja delavcev kot ureditev, obravnavana v postopku v glavni stvari, pri čemer bi še vedno bila primerna za zagotavljanje ciljev, ki jih zasleduje navedena ureditev.
- 33 Glede na zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da ureditev, kakršna je obravnavana v postopku v glavni stvari, presega to, kar je nujno potrebno za uresničitev ciljev, navedenih v točki 24 te sodbe, in je zato ni mogoče šteti za sorazmerno.
- 34 V teh okoliščinah je na zastavljeno vprašanje treba odgovoriti, da je člen 45 PDEU treba razlagati tako, da nasprotuje ureditvi federalne enote države članice, kakršna je v obravnavani zadevi, ki delodajalca s sedežem poslovanja na ozemlju te enote zavezuje, da pogodbe o zaposlitvi s čezmejnimi elementom sestavi izključno v uradnem jeziku te federalne enote, sicer so te pogodbe nične, kar po uradni dolžnosti ugotovi sodišče.

Stroški

- 35 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 45 PDEU je treba razlagati tako, da nasprotuje ureditvi federalne enote države članice, kakršna je v obravnavani zadevi, ki delodajalca s sedežem poslovanja na ozemlju te enote zavezuje, da pogodbe o zaposlitvi s čezmejnimi elementom sestavi izključno v uradnem jeziku te federalne enote, sicer so te pogodbe nične, kar po uradni dolžnosti ugotovi sodišče.

Podpisi